

המחשבות הציוניות ביצירותיו הספרותיות של זאב

ז'בוטינסקי

الأفكار الصهيونية في نتاجات زئيف جابوتينسكي الادبية

م. د. حيدر أحمد جاسم

جامعة بغداد

كلية اللغات / قسم اللغة العبرية

زئيف جابوتينسكي الشخصية اليهودية المعروفة والذي يعتبر من مساعدي ثيودور هرتزل ومنظريه من الناحية الاستيطانية وأحد مؤسسي الوكالة اليهودية والمولود في أوديسا ١٨٨٠. جابوتينسكي عمل منذ شبابه بمجالات الترجمة الى اللغة الروسية والعبرية، حيث ترجم العديد من النتاجات لكبار الادباء العالميين مثل إدغار آلان بو. كذلك عمل جابوتينسكي على موضوع إحياء اللغة العبرية، ودعا الى إقامة مراكز تخصصية بهذا الشأن. جابوتينسكي الزعيم الصهيوني دعا الى تشكيل الأفواج اليهودية المقاتلة خلال الحرب العالمية الأولى من أجل محاربة الدولة العثمانية بدعوى تحرير (دولة إسرائيل) المزعومة. وفعلا تحقق مراده وشكل أول فوج قتالي يهودي وأصبح جابوتينسكي قائد هذا الفوج. كتب جابوتينسكي الكثير من النتاجات الأدبية باللغة العبرية: مجاميع قصصية ودواوين شعرية، لكن اللافت للنظر في تلك النتاجات أن أغلبها يحمل الطابع السياسي، حيث نجد جابوتينسكي في تلك النتاجات يدعو الى الهجرة الى فلسطين ونبذ إندماج اليهود في المجتمعات الأوروبية، خصوصا أوروبا الشرقية، والعمل على إحياء الأرض وإقامة دولة اليهود في فلسطين. في قسم من نتاجات جابوتينسكي الأولى وجدنا انه كان من المؤيدين والداعمين لمشاريع هرتزل الأستيطانية ومعارض شديد لأقامة دولة يهودية خارج فلسطين. الملفت للنظر ان نتاجاته التي تتغنى بالطبيعة والجمال نجدها تحمل في طياتها أفكار سياسية صهيونية ويأتي ذلك تأثرا بخلفية هذا الأديب السياسية.

الكلمات المفتاحية: أفكار، صهيونية، نتاجات أدبية، زئيف جابوتينسكي.

Abstract

Ze'ev Jabotinsky is a well-known Jewish figure who is regarded as an aide to Theodore Herzl and a theoretician of the settlement was one of the founders of the Jewish Agency and was born in Odessa in 1880. Jabotinsky worked since his youth in the fields of translation into Russian and Hebrew, where he translated many of the productions of leading writers such as World Edgar Allan Poe. Jabotinsky also worked on the revival of the Hebrew language, and called for the establishment of specialized centers in this regard. Jabotinsky, the Zionist leader, called for the formation of Jewish fighting groups during the First World War in order to fight the Ottoman state on the grounds of the alleged liberation of the State of Israel. he actually achieved his goal and formed the first regiment. Jabotinsky became Jewish fighter commander of this regiment. Jabotinsky wrote many literary works in Hebrew: storytelling and poetry, the most striking of these works is that they bear the political character, as Jabotinsky finds in these productions Calling for emigration to Palestine and the rejection of the integration of Jews in European societies, especially Eastern Europe, and work to revive the land and establish a Jewish state in Palestine. In a section of Jabotinsky's first productions we found that he was a supporter and supporter of Herzl's projects and a fierce opposition to the establishment of a Jewish state outside of Palestine. What is remarkable is that his productions are sung by nature and the beauty we find carries with it the Zionist political ideas and this comes influenced by the background of this political writer.

Keywords: ideas, Zionist, literary works, Ze'ev Jabotinsky.

المחשבות הציוניות ביצירותיו הספרותיות של זאב ז'בוטינסקי

מורה ד"ר חיידר אחמד ג'אסם אל בחראני

אוניברסיטת בגדאד/ פקולטת השפות/ מחלקת השפה העברית

הקדמה:

התעניינתי במחקר הזה בדבר חשוב מאוד שהוא: איך זאב ז'בוטינסקי המנהיג הציוני המובהק, נצל כל יכולותיו הספרותיות לשרת את התנועה הציונית בכל ענפיה. ז'בוטינסקי השתמש בשירה והסיפור כדי שישלח מסר כל כך חשוב שהוא: צריך ליהודים לעזוב את החברות האירופיות, ולעלות (לארץ-ישראל). הוא נשא את הסיסמא הזאת כי הוא חלק חשוב מהישות הציונית. ז'בוטינסקי ממייסדי ההסתדרות הציונית ומנהיג הגדוד העברי הראשון בתקופת המנדט הבריטי. הוא התנגד לספרים הלבנים שפורסמו על ידי שרי המושבות הבריטיים בתקופת המנדט הבריטי.

בנוסף לכל פעילותיו של ז'בוטינסקי, הוא התמקד בנושא הספרות כדי שתהיה אמצע לשכנע הקורא שלו ביעדו של המנהיג הציוני הזה, שהיו חלק חשוב ממטרותיה של התנועה הציונית. מבקרים רבים רואים שז'בוטינסקי היה ממתנגדיהן של התוכניות להקמת מדינה יהודית, חוץ לפלסטין, דרך יצירותיו הספרותיות, שהיו בעלי השפעה גדולה בקוראיו.

מילות מפתח: מחשבות, ציוניות, יצירות ספרותיות, זאב ז'בוטינסקי.

חשיבות המחקר: חשיבות המחקר נובעת מעצם השתמשותו של זאב ז'בוטינסקי במלים ומונחים בעלי משמעות ציונית, כדי שיהיו אמצע חשוב להשפיע בקורא שלו, וביחוד דרך היצירות בעלי המחשבה הציונית. והיעד הראשי מכל אלה הוא השגת מטרותיה של התנועה הציונית להקמת מדינה יהודית בפלסטין.

מטרות המחקר:

1. לשפוך האור על סוגי יצירותיו של זאב ז'בוטינסקי, וביחוד היצירות בעלי המגמות הציוניות.
2. ניתוח את השירים והסיפורים של ז'בוטינסקי כדי לדעת מטרותיו של המנהיג והסופר היהודי הזה.
3. לשפוך האור על התנגדותו של ז'בוטינסקי לנושא ההתבוללות של היהודים בחברות האירופיות.
4. לדעת השפעתו של המנהיג היהודי-גרמני לאסל בז'בוטינסקי, דרך יצירותיו הספרותיות.

שיטת המחקר: שיטת המחקר היא אנליטית, ולרוב היא אנליטית סמיוטית, מפני שאנו מטפלים בניתוח תמונות שגדושות בסמלים ורמזים וכוללות השראות למשוך את הקוראים ולהשתלט על רגשותיהם.

חומר ואובייקט: בעבודת מחקר זו, שפכתי האור על יצירותיו של זאב ז'בוטינסקי, ואיך הוא נצל את היצירות האלה לשרת את מטרותיה של הציונות.

בעבודת המחקר הזה השתמשתי בכמה יצירות ספרותיות של ז'בוטינסקי: **גולה והתבוללות, רשימות, סיפור ימי, רעיון בית"ר, זכרונות בן דורי, שירים, אומה וחברה** ובדרך למדינה.

זאב ז'בוטינסקי: ביבליוגרפיה:

1. קורות חייו ויצירותיו של ז'בוטינסקי:

הוא **זאב ולדימיר ז'בוטינסקי** אשר נולד באודסה ב-1880. אביו, יבגני הוא היה סוחר. כשהיה ז'בוטינסקי בן חמש חלה אביו, אחר כך אמו לקחה את משפחתה לגרמניה כדי לטפל באביו החולה. אחר שנה בלבד האב מת. ואחר מותו של האב, משפחתו של ז'בוטינסקי חזרה לאודסה.

כשהיה ז'בוטינסקי בגיל שבע אמו שלחה אותו לגימנסיה ללימוד שם. כשהיה בן שמונה למד עברית על ידי הסופר יהושע חנא רבניצקי. בגיל צעיר ז'בוטינסקי כתב השירה, סיפורים. הוא היה חסידם של הסופרים הרוסים. וכתב שירים לעיתון התלמידים. בראשית כתיבתו היה משתמש ביידיש, אנגלית, צרפתית וגרמנית. אחר כך הוא כתב רוב יצירותיו בעברית בהושפעתם של הסופרים היהודים. ז'בוטינסקי הושפע רבות מהסופרים העולמיים כגון: פושקין, שייקספיר, ולרמונטוב.

כשהיה בן-17 ז'בוטינסקי, תרגם לרוסית כמה יצירות עולמיות, למשל תרגומו ליצירות של המשורר **אדגר אלן פו**, ז'בוטינסקי תרגם את היצירות האלה לעברית.

בשנת 1903, כשקרו בקייסיניב פרעות נגד היהודים, הצטרף ז'בוטינסקי להסתדרות הציונית, ולאחר תקופה קצרה נהפך לאחד מגדולי התנועה הציונית, ולאחר כמה שנים היה ז'בוטינסקי מעוזרי הרצל.

במלחמת העולם הראשונה (1914-1918), קרא ז'בוטינסקי להקמת הגדודים העבריים כדי שילחמו לשחרור (ארץ ישראל) מן השלטון הטורקי. אחר כך הוא התפטר מן ההסתדרות הציונית, בהתנגדותו לספרים הלבנים משרי היישוב הבריטיים. ז'בוטינסקי קרא לפעילות מדינית חריפית נגד בריטניה והסיבה לכך להשיג את מטרתה של התנועה הציונית בהקמת מדינה יהודית בפלסטין. ז'בוטינסקי ייסד בשנת 1925 את "ברית הציונים הרוויזיוניסטים" שהייתה אבן הפינה להקמת ההסתדרות הציונית. ובשנת 1933 הוא נפטר ממנה, כי הוא פינה לפעילות אחרות: מדיניות וספרותיות. ובנושא השפה העברית, פעל ז'בוטינסקי רבות לתחיית השפה ההיא, כחלק ממטרותיה של התנועה הציונית. על כן הוא ייסד את רשת בתי ספר עבריים – "תרבות".

הוא עלה לארץ-ישראל בשנת 1928 אך הוא התיישב בה פחות לשנתיים. אחר כך הוא הגר לארצות הברית, והתיישב שם לעד פטירתו ב-1940. לאחר 25 שנה מפטירתו של ז'בוטינסקי, ובדיוק בשנת-1965 הועלו עצמותיו ארצה ונטמנו בירושלים בהר הרצל.

2. יצירותיו הספרותיות:

- קובץ הסיפורים: **גולה והתבוללות**. עם עובד (תל-אביב 1906).
- קובץ הסיפורים: **רשימות**. שטיבל (תל-אביב 1912).
- הסיפור: **סיפור ימי**. ש. זלצמן (תל-אביב 1936).
- הסיפור: **רעיון בית"ר**. שוקן (ירושלים 1941).
- קובץ הסיפורים: **זכרונות בן דורי**. מוסד ביאליק (ירושלים 1944).
- קובץ השירים: **שירים**. דביר (תל-אביב 1947).
- הסיפור: **אומה וחברה**. ערי ז'בוטינסקי (ירושלים 1950).
- הסיפור: **בדרך למדינה**. קרני (תל-אביב 1959).

המחשבות הציוניות ביצירותיו הספרותיות של זאב ז'בוטינסקי

פתיחה:

נחום סוקולוב, כשנתיישב ליד שולחן-הכתיבה שלו על-מנת לכתוב מסתו על מאכס נורדאו שהיה נערץ עליו, חשב לתמצת במלה אחת קולעת את אופיו של הפסיכולוג-המדינאי-הנאום-הפילוסוף-מבקר תרבות המערב, המנהיג הציוני ועוד. כינויים הרבה ודאי עלו על דעתו של הנ"ס, אך מן הסתם מצא פגם בכולם. עד שנוצצה בתודעתו המלה האחת התואמת את האישיות רבת האנפקים:

"האנציקלופדיה הכל-בו'ית הזו, שהוא היה האדריכל והבנאי שלה, המכילה שפעה ענקית של מושגים והשקפות ושיטות ועיונים ושאלות ופתרונים, שיהיה להם ערך עדי-עד לרחוק ולקרוב, ובכל האופנים-לעיין בהם לעדי עד-המוסד האישי המתמיה הזה-נקרא בשם: נורדאו ! אוקיינוס...".⁽⁴⁾

אף על ז'בוטינסקי מותר לומר בלשון סוקולוב, "אוקיינוס". אלא ש"אוקיינוס" זה שקטים גליו לעיתים רחוקות וסוערים גליו לעיתים תכופות. ז'בוטינסקי-הלא הוא מחברם של רומאנים, שירים, תרגומים: אמן הדיבור, מייסד הגדודים העבריים שהשתתפו בכיבוש א"י במלחמת העולם הראשונה, קצין באחד הגדודים שנלחמו בהרי אפרים ובחזית הירדן, מדינאי יהודי בדרג בינלאומי, מחוללה של תנועה ציונית ותנועת נוער ציונית, אביהם של "שמשונים" בדורותינו, סותר ובונה, נערץ ושנוא, רודף שלום ומצביאם של לוחמים לשיחרור מולדת ישראל, ליבראל ודימוקראט מושבע ומורה ציות לעם, מרבה ויכוח ושוחר אחדות.⁽⁵⁾

ההתנגדות לשיעבוד ביצירותיו של ז'בוטינסקי

"אוקיינוס" הוא שמימיו סוערים או הר-געש הוא שלימים לבתו תפוצץ סלעים. ז'בוטינסקי חתר אל חידוש ימיו של ישראל, ימים אשר הן כקדם והן כימים הללו מתחדשים בהלם.⁽⁶⁾

לפיכך תגר יקרא בהימנון שכתב ז'בוטינסקי:

תגר- על כל מעצור ומצר !
שא אש להצית, אין דבר:
הפקר דם ונפש
למות או לכבוש את ההר-
למרד קרא את נשמות צעירי ישראל בשיר "כולה שלי" משנת 1938:
או למרוד בירושת-הקלון.
עם העמק הזה לפדיון.
טל מפרה, טל חיים-טל המרד..
נומה, עמק, מרחב התפארת,

(תגר)⁽⁷⁾

(כולה שלי)⁽⁸⁾

אחר מותו של הרצל הבטיח ז'בוטינסקי בשיר שלמעלה, שאנו, יורשיו של יעקב אשר נלחם באל עצמו כשנציגו חסם לו הדרך קדימה, נשלים שירתו הסוערת של "פודנו הגאון".⁽⁹⁾

תיגר, מרד, שרייה-מונחי שירה הם המבטאים את שני העקרונות הגדולים שהינחו את כל פעולותיו של ז'בוטינסקי. בלשון המבקרים היהודים, שמתקראים העקרונות הללו "עקרונות ההתנגדות לשיעבוד" וצדו השני, "עקרון העצמאות".

משני העקרונות הללו, שבהם דגל-ההתנגדות לעריצות ועמידה על העצמאות-נבעה אותה תפיסה אקטיוויסטית-מיכסימאליסטית, שהיוותה את עיקרה של תורתו ונבעו תרומותיו העיקריות לצייונות, שאני מוצא אותן בשלושת התחומים הללו: טיפוח הצבאיות בישראל, החינוך ל"מאבק פוליטי" ומדיניות "קיר הברזל" כלפי הערבים.⁽¹⁰⁾

לחתיירה אל העצמאות ולהתנגדות לשיעבוד יש להוסיף, משנת עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה, את תחושת השואה הממשמת ובאה. היה ז'בוטינסקי הוגה-הדעות הצייוני היחיד שתמך את יתדות תורתו בתפיסת השואה.⁽¹¹⁾

אולם מותר לצעוד צעד אחד אחורה ולהצביע על מניע שמאחורי עקרונותיהם. מן הראוי לשוב ולעיין בביוגרפיה או בפסיכוגרפיה של ז'בוטינסקי על מנת להתחקות על יסודות עקרונותיו. בתחומה של תורת הנפש יפה. נראה לנו, שבעמוק נשמתו היה ז'בוטינסקי אמן ואביר יהודי. אמנות ואבירות ויהודיות ירדו עליו בצוותא, וליווהו בכל מעשיו ובכל שאיפותיו ובכל דרכיו ואף בכל הגזירות שגזר על עצמו.

עוצמת התשוקה לאמנות היא התשתית הנפשית-הרעיונית של ז'בוטינסקי. המוזה נשתכנה באישיותו משחר ימיו. היא שהולידה את האינדיבידואליזם האן-ארכיסטי והיא שהולידה את הכללנות הארכיסטית שלו. ביטויי החריפים ביותר להמלכת היחיד בייחודו הריהם הפסוקים ביצירותיו של ז'בוטינסקי.⁽¹²⁾

"בראשית ברא אלוהים את היחיד, כל יחיד הוא מלך השווה לרעהו, והרע מלך גם הוא, טוב שיחטא היחיד כלפי הציבור משתחטא החברה ליחיד, לשם טובתם של היחידים נוצרה חברה, לא להפך, והקץ שבעתיד.. הוא גן-עדן של היחיד."⁽¹³⁾

ז'בוטינסקי, היהודי הצייוני הקיצוני

לא פחות קיצוני הוא, הוא ה"מסר" שבשירים "שאפלוק" ו"נואלה" שנכתבו לא יאוחר מ-1903. בשיר הראשון מציג המשורר את עצמו בפני "פרייליין זינה" אי-שם על שיאו של הר בחבל בארן:

"ברוחי מרדן מטבע
ברטט התפללתי
כל אדם-חפשי בכל הוא
אני יהודי וצייוני
נגד רסן וגדרות
לאלה ושמה חרות
אף לרעוב מחוסר-כל
אך איפה היא ארצי

(איפה ארצי)⁽¹⁴⁾

רוצה המשורר להלחם עם האויב, להילחם עם החברות המזרחה אירופיות. ז'בוטינסקי מתנגד תמיד להתבוללות בחברות האלה, הוא קרא פעמים רבות לבנות את מדינת היהודים, המדינה לכל היהודים שבגולה.

ז'בוטינסקי רוצה הוא, שזינה תראהו, איש יהודי, ציוני מובהק. אף על פי כן אין מנוס מפני יהודיותו, למרות מה שאין המשורר מודה בכך בפירושו. אך פתאום האיש הזה יהיה ללא ארץ, ללא מולדת.⁽¹⁵⁾

"אין ארצי, ואין היא מולדתי
ובני ציון חיינו,
כמו הפרחים בין החוחים
כל כף וסלע מתנוצץ בהר ציון
הארץ תשאר לגויים
להר ההוא תצא מהר קדשנו

(איפה ארצי)⁽¹⁶⁾

התכלית היא, מסתבר, יופיים של הרים, וביחוד הר ציון. הטבע שמתאר אותו המשורר הוא הטבע של ארץ ישראל, וההר הוא הר ציון. הוא רוצה לזנוח את הגלות ולהעלות לארץ היעודה.⁽¹⁷⁾

דע, יפי, טהרה,

"לעולם תצמא נפשנו

האמת-שהיא תורה

ותצא מהר קדשנו

(שיר הדגל)⁽¹⁸⁾

לארץ ישראל אנו עולים"

לארץ היעודה אנו נוסעים

כאן "היופי" תופס את המקום האמצעי בין "דע", כלומר, האמת המדעית, ובין "טהרה", היא המצפון הנקי, המוסריות הכנה, הלב הטוב. והרי לפנינו האמת, הטוב והיפה שהם מאוחדים. אך החשוב בדבר הוא ארץ ישראל, לפי דעתו של ז'בוטינסקי, הארץ היעודה היא היעד החשוב של המנהיג הציוני המובהק. ז'בוטינסקי היה נושא את הסיסמא "ארץ ללא עם לעם ללא ארץ", והמטרה מכך היא לעידוד לעלייה לארץ ישראל.⁽¹⁹⁾

פחות תיאורטי ופוליטי ויותר ריגושי הוא השיר של ז'בוטינסקי. מקומו הראשון היה במחזה של המתנגדים להתבוללות של היהודים בחברות הנכרות. הוא היה משתמש בכל סוגי היצירות הספרותיות כדי להשיג את מטרתו הראשונה שהיא: שכנע הקורא שלו במחשבותיו של הסופר דרך השתמשותו למונחים ומלים שמתקשרים עם רגשותיו של הקורא, וביחוד הקורא היהודי שבגולה.

צל האב וכבוד השבט,

"מה לי, פרח רך-הנבט,

בך, רק בך אני חפץ.

בוז דורות שטרם קמו-

מעניך זיו ותכלת

כל נפשי לשנות שואלת

נשיקה כפרי מעץ. (שיר הדגל)⁽²⁰⁾

ולקטוף משפתותיך

ראיתו של ז'בוטינסקי בנושא ההתבוללות והגולה

התנגדותו של ז'בוטינסקי להתבוללות הייתה נובעה מציונותו המובהקת ותמיכתו החזקה לתוכניתה של הציונות, והתכלית מכל אלה: שכנע הקורא שלו. הקורא היהודי בתקופת ימי התחיה ותקופת חיבת ציון, רוצה הוא לדעת איפה היהודים הולכים, ולמה הם יעזבו את הגולה. ז'בוטינסקי בכתביו משקיף את דעתו הקיצונית בנושא הקמת המדינה העתידה של היהודים. הוא התנגד לכל התוכניות להקמת מדינה ליהודים חוץ לפלסטין, ועמד על דעתו בהקמת (מדינה ליהודים בפלסטין).

ז'בוטינסקי מסביר תמיד שאין סתירה בין פולחן היחיד או היחידות הקיצונית ובין הלאומיות ואף התנגדותו להתבוללותם של היהודים בחברות האירופיות.

הגורם המכריע הוא רצונו החפשי של ז'בוטינסקי לשלוח המסר החשוב לכל היהודים בזכותם בפלסטין: "שדה יצירתנו הוא בתוך היהדות. אנו עבדים לעם העברי ואין אנו רוצים בעבודה אחרת. ואנו אומרים לעם 'אין לך בעלי-ברית, אם אין אתה לך-מי לך? פדותך רק בך בעצמך, ושום עם בעולם לא ישתף עצמו במלחמתך לגאולתך. האמן רק בעצמך, חשב רק את כוחותיך אתה, בחון רק את רצונך אתה, ואז-או שתלך אחרינו-או שיקויים בך צו-הגורל של המנוצחים".⁽²¹⁾

כבר מתבלטים כאן שלושת המרכיבים העיקריים שבהיפותיזה המוצעת: היחידות שמקורה בדחף האמנותי, האבידות שהיא, במקורה, ויתור והשתעבדות מתוך הכרה מלאה ומתוך רצון חפשי, היחידות מתוך בחירה חפשית, אמנותית-אבירית, "שרירותית", קיצונית, הגיונית ורגשית כאחד. אגב, מעטו של ז'בוטינסקי באה לידנו תעודה בענין ה"הפקיד הציוני" קבע שהתנהגות אריסטוקרטית פירושה ויתור על דברים הרבה אשר אדם פשוט מותר בהם מבחינת החוק והכשרות.⁽²²⁾

אילו האציל-וכאן יש להבין גם האביר, חייב להתאפק ולוותר משום שכתר אמיתי, העשוי זהב, אפילו כתר קטן-אין זה קל לשאת אותו. איך רוצה? אל תשא אותו! אך אם תישאהו-למד, ראשית דבר, לוותר! הכוונה איננה, כמובן, ויתור על עבר הירדן או על חלק מארץ-ישראל במערבו של הירדן. הכוונה איננה ללשון העברית, שהיא ללא ספק, אחד מיסודות אבירותנו ואצילותנו.⁽²³⁾

"תלמוד התרבות העברית, הוא הבסיס אשר עליו נבנה את כל שיטת חינוכנו החדשה (ולא ההשכלה הכללית) ולשם זה עלינו ללמוד לדעת את הלשון אשר בה נכתבו כל היצירות של רוח ישראל. היא נעשתה לנו שאלת החיים והמוות. ובה נשא את הסיסמא למלחמה על ההתבוללות והגולה, ולקרא לעליה לארץ-היהודים, הארץ היעודה לנו."⁽²⁴⁾

ואין ממימלא, לוותר על הזכות והחובה המוסריות של הגנה עצמית. שכן מלא כל עולמנו "ואביות", אכזריות, שנאה לתרבות, שאיפה ליער ולמאורה.

"כלום לא הראתה מלחמת-העולם הראשונה שהכל מותר? יש עקרונות, חוזים, הבטחות, התקדמות, מסורת, חופש, הומאניות-הבל הבלים, הכל מותר: מותר להטביע נשים וילדים, לשרוף בני-אדם חיים, להקטירם כקטורת, לגרש מאות אלפי אנשים לדרך המלך ולהובילם השד יודע לאן, לתלות, להכות ולאנוס, לעלות לארץ היעודה, לעזוב את ארץ הגלות".⁽²⁵⁾

על מה, אפוא, יוותר האביר? פרשת-חיייו של ז'בוטינסקי תעיד. הוא ויתר על חיי משפחה תקינים והתרוצץ בעולם ומלואו. הוא ויתר על קריירה, ודאי מזהרת, בהסתדרות הציונית העולמית ובישוב בארץ-ישראל. לפחות שלוש פעמים סיכן את חייו, והלא זה ויתור הוויתורים: כראש ההגנה בירושלים, כחייל וכקצין בלגיון העברי, בנכונותו ב-1940 לשחרר את הארץ מעול בריטניה בראש כוח צבאי שיסתער על החוף מאניות שתתקרבנה מן המערב.⁽²⁶⁾ בראשית 1940 שמעתי מפיו דברי אתגר אלה במעמדה של קבוצת בית"רים שהתייצבה לפניו בניו-יורק:

"החיים-נדבום למטרה טובה! אנו רוצים ללכת לארץ אבותינו, ולעזוב את ארץ הגלות. צריך לנו לברוח מן ארץ הגויים".⁽²⁷⁾

מחמת ויתוריו, לא נשארה לו מן האמניות שחשק בהן, אלא אמנות החיים, ועל אמנות עילאית זו השקיף מנקודת-מבט אבירית, אצילית יחידית. לאמנות זו קרא בשם הדר ולו שלושה פנים: הפן האישי, הפן הלאומי-המדיני, הפן הכלכלי-החברתי. הפן האישי הריהו הנימוס, המוסר הזעיר, אותה התנהגות של בן-מלך, לא אנגלי ולא צרפתי או גרמני אלא דווקא יהודי שכשבעים דורות

عومדים מאחוריו "אשר ידעו קראו וכתוב, אשר למדו ודיברו על אלוהים ועל היסטוריה, על עמים ומלוכות, על אידיאות של צדק ויושר ועל בעיות היהודים המתבוללים וחיים בגולה, היהודים שסבלו מהגויים".⁽²⁸⁾

ז'בוטינסקי כאמן החיים רק הספיק לשרטט שירטוטים קלים שבקלים ברעיון הלאומי שלו, בכמה מיצירותיו שמדברות על היהודים שמוכנים לעלות לארץ היעודה. הפן הלאומי-המדיני של ז'בוטינסקי מכוון להתנהגותו של העם היהודי בזירה המדינית הבינלאומית. בה ישאף היהודי בציבוריותו לעצמאות לאומית בא"י השלמה ובדרך זו לשיווי-זכויות מלאעם שאר האומות המהוות את עולם התרבות המודרנית.⁽²⁹⁾

על יסוד השיוויון והחירות הלאומית נשוב ונמשיך לתרום תרומותינו לצינונתו של ז'בוטינסקי. והלא "אירופה", ארץ הגויים, הפתוס המוסרי שלה, שיצר תנועות של שיחרור סוציאלי, נוזון מן התנ"ך. הקידמה המסחרית-הכלכלית, חלק ניכר הימנה משלנו הוא. במדע, בפילוסופיה, באמנות, בפוליטיקה, במהפכות פעל הרבה.⁽³⁰⁾

"אירופה היא שלנו, אנו – בין היוצרים הראשונים. עצם רעיון הקידמה, רעיון אי-שביעות-הרצון מתנאים כהווייתם, כל אלה התכונות העיקריות של הציוויליזציה האירופית, וכן דור-הזהב ומשיח. כל זה נתנו לאירופה. כל זה, דרך אגב, הוא ההפך הגמור לרוח המזרח. אנו רוצים לעזוב את ארץ הגויים, אנו רוצים ארצנו, ארץ חלב ודבש, אנו רוצים ארץ-ישראל, לבנותה והקמת מדינת-היהודים".⁽³¹⁾

על התרומות הללו יש לברך מפני שמצב-הרוח היהודי הלאומי, הציוני המובהק. ז'בוטינסקי הבהיר כאן את ציונותו הקיצונית ברוב יצירותיו.

"הבאריקות היהודיות נבנו על-פי רצונו של העם היהודי. אני מאמין בזאת, ולפיכך אני מעריץ את הריבולוציה היהודית. אני מעריץ את ציונותם של רוב הסופרים ושאר בני העם היהודי".⁽³²⁾

אולם התרומות הללו אינן ממצות את ההתנהגות ההדרית של העם העברי בדורות השונות. כלום תרמו התרומות לקיומו ולאושרו של ישראל עצמו? על-כן הדורות הבאים יברכונו על קריאותיו של ז'בוטינסקי. וכך הוא אומר:

"אשרי אלה שבימי המבוכה ההם המלאים משאות-שווא ומקסם-כזב, ידעו לבחור את הזרך הישרה והרחיקו את העם לעולם ועד מחסדי זרים ומבגד ומעל של זרים".⁽³³⁾

הפן השלישי של ההתנהגותהדרית יהודית מובנו ההשתתפות הפעילה בזירה החברתית ההן בבית והן בחוץ. הוא מן הסתם צריך להיות תואם את הפן האישי והפן הלאומי. אף הוא מקורו בתנ"ך. ובנושא הזה מצביע ז'בוטינסקי על חשובותם וגדולתם של רעיונות תיקון מעבר להקמת המדינה העברית בארץ-ישראל.

הוא היה רוצה להיות איש היודע להתייחס בכבוד אל כל השאיפות הנעלות של בני דורו, ביוחד שהטובות בין השאיפות האלו מקורן ביהדות- כמו הפאציפיזם שלנו, ותקוותנו חזקה, שדווקא המדינה היהודית היא שתורה לעולם את דרך האמת לשלום עולם ולצדק חברתי. לא יפלא, איפוא, שבשירו המפורסם "שמאל הירדן" כלל ז'בוטינסקי את השאיפה ל"טוהר ויושר", וז"ל.⁽³⁴⁾

"שם ירוה לו משפע, מאשר
כי דגלי, דגל טהר וישר,
בן-ערב, בן-נצרת ובני:
יטהר שתי גדות ירדנו. (שירים)⁽³⁵⁾

מצבי החברה היהודית ביצירותיו של ז'בוטינסקי

בשיחה על "הגאולה הסוציאלית" אמר ז'בוטינסקי ש"תפקידה היחיד של הריפורמה הסוציאלית או של המהפכה הסוציאלית היא: ההשמדה של האבינות, הוא לא האמין שאדם חייב לשלם בזיעת-אפיים אף בעד האפשרות האלמנטרית ביותר שלא למות ברעב. הילכך היה בז לעיקרון שלפיו מי שאינו עובד, הוא לא יאכל".⁽³⁶⁾

לדעת ז'בוטינסקי, "לאדם יש הזכות ללחם, בגדים, גג וכו' פשוט משום שהוא אדם", בין שיעבוד, בין שלא יעבוד. הצרכים האלמנטאריים שהחברה חייבת לספק לכל אדם, הם חמישה: "אוכל, דירה, בגדים, האפשרות להנך את הילדים והאפשרות להתפרא במקרה של מחלה. בטוח אני, שכל זה יעלה בזול הרבה יותר משעולה כיום החזקת צבא".⁽³⁷⁾

בעברית נתן להם סימן בחמש פעמים מס: "מזון-מעון-מלבוש-מורה-מרפא". מי ישלם? אלה ישלמו: מסים מצד אחד, שירות סוציאלי של צעירים. מתורת ישראל יש ללמוד את עיקרון ה"פאה" שלפיו כל בעל שדה חייב להשאיר משהו לאביונים. פירוש הדבר "ריצפה" אשר איש לא יפול תחתה. ז'בוטינסקי האמין שעל שלושה עיקרים שבתורה-ה"פאה" אחד מהם-אפשר להקים את משטר הצדק במדינת היהודים ובכל המדינות.⁽³⁸⁾

עיקרון תנ"כי שני הוא רעיון השבת. הוא רעיון של עשיית סייג לניצול האדם ע"י אדם: היום השביעי הוא "שבת", יום שאתה ואני שייכים לעצמך. חוק הוא ולא יעבור, חוק שביטולו הוא למעלה מכוחות אנוש-הלא הוא השבת "הנפש" לכל באי-עולם. הנופש, שם נרדף ל"חיים טובים", הריהו האתגר הגדול ביותר הניצב בפני האדם בחינת אמן החיים.⁽³⁹⁾

עיקרון תנ"כי שלישי הוא רעיון היובל. לדעתו של ז'בוטינסקי, יפה היא ההשקפה הסוציאלית הטבועה בו מן הסוציאליזם שנתערבבו בו יסודות לא-יהודיים כגון סידור היחסים החברתיים אחת לתמיד: "האנושות צריכה תמיד לסעור, לרתוח, לתסוס, כל אדם צריך לראות לפניו דרך פתוחה למעלה-ההר, האחד יעלה, השני יחליק ויפול, חיינו יהיו התחרות וקידמה- עד ליובל החדש, כאשר ישונו מחדש עשיר ועני, ואחר-כך יתחילו שוב מבראשית".⁽⁴⁰⁾

בין היובלות, כמובן, יגנו על היחיד העקרונות של "שבת" ו"פאה", וחמשת "הממים" ישמשו "רצפה" או מה שקרוי כיום באמריקה "רשת בטיחות": "כך שלא יישאר כל זכר לרעב ולקור ולחוסר-כל, לאפשרות ה"נפילה" האכזרית שהיא אחת מנוראותיהם של החיים במשטרים המקובלים. אולם את "העלייה" יש להשאיר פתוחה לכל אדם. צריך לפתוח את כל שערי מדינת-היהודים לכל בני העם היהודי".⁽⁴¹⁾

أدير הוא הרושם שתפיסה זו של סוציאליזם בית"רי מקורה בדחף האמנותי. האמן-שאיפתו אל-על, לאופקים הפתוחים לעד. אין הוא זקוק אלא ל"רצפה", לבסיס נסיקה למרומים, לתנאי חופש מירבי, אף בחייו הפרטיים או דווקא בחייו הפרטיים, או כפי שהיו חושבים בחברה היהודית.⁽⁴²⁾ "כל עוד יש לך לארוחת-ערב, צפצף על כל הדאגות".⁽⁴³⁾

לגבי ז'בוטינסקי היושר האלמנטארי הוא קו הזינוק האחד לכל "שואפים" באותו דור או באותו עידן. השאר-בידי הגניוס שלהם, מעוף דמיונם, כשרונם למצוא דרכי ביצוע. לשון אחר-תפיסת-עולמו של ז'בוטינסקי היא תפיסת-עולמו של האמן. ז'בוטינסקי כתב כמה מיצירותיו על מצבי החברה היהודית שבגולה, ומגיש כמה מסקנות והצעות כדי לפתור את הבעיות שבחברה ההיא.

שלושה קטעים מכתבי ז'בוטינסקי יעידו על מרכזיותו של יופי בהגותו: ראשית, כשנפטר מאכס נורדאו ב-1923, הזכיר ז'בוטינסקי לטובה את העובדה שנורדאו היה מחברה של "תכנית באזל", אותו חוק היסוד של ההסתדרות הציונית העולמית עד קום המדינה. ז'בוטינסקי היה סבור ש"חיבור" זה הוא "עבודת המופת הגדולה ביותר" של נורדאו, שהרי "בעשר שורות ניתנו כאן כל תעודותיה ודרכי עבודתה של התנועה". ז'בוטינסקי הוסיף שורה הפותחת חלון לאישיותו שלו ולא דווקא של נורדאו. בלב לבה של המדינאות היהודית לא מצא ז'בוטינסקי לא חכמה ולא נבואה אלא דווקא אמנות ברמה נשגבה ביותר, בשיאה-הקלאסי-היווני.⁽⁴⁴⁾

שנית, ב-1923 נאם ז'בוטינסקי בפני מורים באודיסה "על החינוך הלאומי". בסוף דבריו עמד על הצורך "לשים את המסירות לעמנו במרכזו וביסודו של החינוך. אחרת ייגבר פיתויה של ההתבוללות, והעולם הגדול המקיף אותנו יפה מאוד, רחב-ידיים ועשיר מדי לעומת העולם היהודי הדל, אשר לא תואר לו ולא הזדר. על כן צריך לפתח בנפש הדור הצעיר, קשרים אידיאליים לעמו, צריך לגלות בפניו את כל הגדול וכל היפה אשר באוצר היהדות, צריך לבאר לו את חין ערכה של כל מרגלית... לעומת היופי הנכרי המצודד נפשות, עלינו להציע את היופי שלנו".⁽⁴⁵⁾

אין לטעות בנקודה זו. "יופי" בהקשר זה של חינוך אין פירושו אסתטיקה או אסתטיציזם. "יופי" בתביעתו של ז'בוטינסקי מקיף את הערכים הלאומיים שנתקדשו כעם על שום אמיתותם וצדקם. עם כל זה, השימוש במונח "יופי" על-ידי ז'בוטינסקי אומר דרשני. ואין לו פשר מתקבל על הדעת אלא מתוך המקור בעומק נשמתו של הנאום האמן-האביר היהודי שבכל הליכותיו, בכל היררהוריו, בכל נימי-שפתיו שאף להדר.⁽⁴⁶⁾

שלישית ב-1908 ישב ז'בוטינסקי בווינה והעלה על הנייר את הירהוריו על "ראש השנה שלכם", זו "ראש השנה" שזרה היא לרוחו מפני ש"בשבילי קיים רק המחר שלי, רק הנץ-החמה שלי, אשר אני מאמין בו בכל רטט נשמתו, ויותר מזה איני צריך דבר". "המכתה מוינה" מסתיים בקטע דלהלן של חשבון-נפש נועז ומזעזע, קטע שהוא כולו ויותר מתוך אבירות יהודית.⁽⁴⁷⁾

"בשכבר הימים הרגשתי מאוד ביופי אשר בריבונותו של יהודי, בריבונותו של אדם שאינו משתבץ בסך ומד, שהוא בלי תווית למצחו, שאינו חב חובה למישהו בעולם, ששווה יחסו לבן-ברית ולשאינו בן-ברית, בריבונותו של אדם הצועד בדרך שמתווה לפניו רצונו על ראשים של שאר וזר. גם היום רואה אני את היופי שבך. אבל אשר לי, ויתרתי עליו.. יש שאהבה מגעת לידי כך שרוצה אדם למסור את הכל, אפילו את יופיו. אפשר שגם אני הייתי יכול ללכת אחר שרירות רצוני להנעים זמירות נאות ולשעשע את נפשי במחיאיות-כפיכם הזולות. אלא שאיני רוצה בכך.. אוהב אני את אמנותי, בה אני מאושר... ויותר מזה לא דרוש לי כלום".⁽⁴⁸⁾

מאבקו של ז'בוטינסקי עם חירותו

ודאי את הביטוי העז ביותר לשאיפות ה"דרור" וה"יותר" כאחד נתן ז'בוטינסקי בשיר "שרלוטה האומללת", קרובתו של קורנייל ורוצחתו של ז'אן פול מאראט, אחד הרוצחים האכזרים ביותר שפעלו במהפכה הצרפתית. השיר הוא מכתבה של שרלוטה קורדה ד'ארמון מן הכלא, כתוב בלילה שלפני הגיליוטינה. מגלה היא את לבה לידידה למען ידע מה הדף אותה שתהין למעשה הרצח הנוקם. לגועל היו לה חיי השיגרה ו"שיחות נשים על תלבושות".⁽⁴⁹⁾

לכך מדי יום דועך ומת בה להיות אסיר, כבלי-שתוק קשים נשמה בעז-ליצר יצירה עברי על מעשה נושן, תפל, לעוס או לבוץ רקבונה, או למרוד

קרט של אור, של חם, של רגש מלהסיר בעוד כל לב לחפש ולדרור עף. חדוש מאוס, כחזרה בפעם המאתים להיות כדור דיני הוא-דין עופרת!

בירושת-הקלון אנו מרד נקרא-ותבאנה (שירים)⁽⁵⁰⁾

ז'בוטינסקי פה היה פעל שיר מהפכני יותר, הוא לא שכח בכל יצירותיו: סיפורים ושירים שהוא איש ציוני קיצוני. הוא לא משתמע מן המובאות הללו של ז'בוטינסקי פנה עורף לתמריץ האמנותי שבו. ההיפך הוא נכון. "אהבת אמנותו" אף היא דבר שב"יופי". שומר הוא על ריבונותו שלו, ומתוך ריבונות זו "מותר" הוא על אמנות אחת ובוחר באמנות שנייה.⁽⁵¹⁾

זו השנייה היא אמנות חיי ישראל הנלחם על חירותו בדרך האמנות לשם האמנות העילאית, היא אמנות החיים היהודיים המחודשים והחדשים (בארץ-ישראל). ז'בוטינסקי בכל רחבי יצירותיו מביע על יהדותו וציונותו. לפניו, איפוא, שני מיני יופי ואמנות אחת, והכל בשירות העם היהודי. ז'בוטינסקי אחז במין הקיצוני, וביחוד כאשר הוא מתייחס ליהדותו. ז'בוטינסקי היה דגם לאיש שנלחם על חירותו, והוא אחד ממנהיגי הציונות שקראו להקמת מדינה יהודית בפלסטין.⁽⁵²⁾

"אולי...חלמתי לכבוש את שני העולמות שעל מפתנם עמזתי, זרי דפנים בתור סופר רוסי ומשוט קברניט בספינה הציונית. הם קראוהו מלכם, מנהיגם, והוא הנהיגם במשך שנה אחת רבת גדולות, וניצח את אויבם. ובעולם הכל חולף, הכל יחסי, ובעצם אין אמת אחת. אז בחרו להם מנהיג איש זועם, בוטח בעצמו, שלא הביט אחרונות.. הוא נלחם לארצו בשורה הראשונה והנחילה שלום ותהילה".⁽⁵³⁾

בעת ההיא התחיל הלב לדבר עמו חרישית והגיע לכלל מסקנות, שהן צריך לבנות מדינה ליהודים למרות כל המצבים הקשים. כך צפה ז'בוטינסקי את עתידו שלו, לא אמן-פרא המתפעל מפי הרים ומיופיותן של צעירות חמודות כי-אם אמן זועם, אמן הבוטח בעצמו, אמן שאמנותו קודש למלחמת הפדות של עמו.

הושפעתו של ז'בוטינסקי ממנהיג היהודי-גרמני לאסאל

מכאן ואילך לא הסתפק להיות מאוהב בחבל בארן ובהר תחת אור הכוכבים. מעתה ישאף לכבוש את ההר, לכבוש את ארץ-ישראל הנמשלת להר. בזה הגיעה אמנות הזעם למרום הפיסגה-כפי שמרומז היה ב"שרלוטה האומללת". בסוגיה זה של "אמנות הזעם" מן הראוי שיושם-לב לעובדה שז'בוטינסקי מצא הזדמנות להסתמך על "אמן זועם" אחר-על פרדינאנד לאסל, אחד המנהיגים המזהירים ביותר שקמו לסוציאליזם במאה ה-19. לאסל, שהיה חוקר רציני בפילוסופיה של יוון ושפירסם שני כרכים כבדי משקל על הפילוסופיה שי היראקליטוס. ובמקום המרכזי בדראמה שם לאסאל, ז'בוטינסקי כתב כמה שורות על המנהיג הזה, כי הוא היה עריצו.⁽⁵⁴⁾

'אדון נכבד ! אינך מיטיב לדעת תכנם-תבונה, אך צורתם הכח. החרב, מונפה לשם חרות,

דברי ימי עולם. מאד צדקת, אדון נכבד ! מצא צד זכות לחרב ! תלביש בשר לחזונך, כדרשתך. (שירים)⁽⁵⁵⁾

ז'בוטינסקי צייטט את הבתים האלה מן הזכרון במקורן הגרמני בסעודה אינטימית בשנת 1939 שהשתתפו בה המארח, הרון מיכאל לוביינסקי ששימש מנהל משרד החוץ הפולני, הפרופסור הליבראלי והפאציפיסט וידידו של ז'בוטינסקי, אוז'אנסקי. ז'בוטינסקי הגיב בצורה זו על דעתו של הפרופסור ש"השכל הישר צריך לשלוט על גורל אנוש ולא החרב".⁽⁵⁶⁾ כשהביע לוביינסקי את הדעה שאולי אפשר להעביר את הצורך במלחמה בדרך "פשרה", צייטט ז'בוטינסקי את התשובה שנתן פון זיקינגן לקיסר קארל באותו מחזה של לאסאל:

'אישי, אין מקוח עם האמת ! אשר הלך לפני עם ישראל,

כשם שאין מקוח עם עמוד האש גולש מהר, שמרוצו נהיר לו. (שירים)⁽⁵⁷⁾

שכטמן אינו מרחיב את הדיבור על פרשה זו, אך כדאי וברר מה קרב את ז'בוטינסקי ללאסאל. אולי מותר לשער שלאסאל עניין את ז'בוטינסקי על שום המאבק שניהל בהאבסבורגים ואף על שום ההתנצחויות הארוכות בינו ובין מארכס ומשום שהעריץ את גאריבאלדי שהיה נערץ על ז'בוטינסקי. ושוא ראה ז'בוטינסקי ביהודי לאסאל את האמן, המהפכן, ההרפתקן, הנאום בחסד, מנהיגם הסוציאליסטי של פועלים שהכיר בזכותן של אומות בנות-תרבות לכבוש שטחים ולבולל את הנכבשים, אדם שהאמין כי האישיות הפועלת מסוגלת לקצר את ההכרחיות ההיסטורית, אדם אשר חייו ופעלו הם סינתזיה כלילה של השיבה, אמונה ומעש.⁽⁵⁸⁾ עוד סיבה לקירבה הרוחנית המשוערת שבין ז'בוטינסקי ולאסאל היא תורת המשמעת. בנאום ב-1864 על "הדיקטאטורה של התבונה" הביע לאסאל את אמנותו ברעיון שדגל בו ז'בוטינסקי כראש בית"ר באמרו שהמשמעת היא ביטוי לרצון לבו הממושע הבית"רי. לאסאל הצהיר באותו נאום, באסיפת היסוד של האיגוד הכללי של פועלים גרמניים, כי הסמכות שהוענקה לו היתה מעורה ברצונם החפשי של הפועלים, וז'בוטינסקי השקיף את הושפעתו מלאסאל המלים הבאות:

'שני הפכים..חירות וסמכות, הריהם מאוחדים אחזות אינטימית ביותר באיגוד שלנו, הדוגמא הזוהרת ביותר של ציות.. ציות זו מתבססת אך ורק על ההכרה הבהירה שאת עבודות התמורה הגדולות, הכבירות של החברה אפשר לבצע בדרך הדיקטאטורה של החברות האירופיות נגד היהודים שחיו בגולה, תחת שוטה של הדיקטאטורה היא'.⁽⁵⁹⁾

במאמרו האופייני "מנהיג", שנתפרסם ב-1934 שנה לאחר שעלה היטלר לשלטון, התפלא ז'בוטינסקי על העובדה שבאותו זמן היו הבריות ממש כמהים למנהיגים, ואילו בימי נעוריו היה שכל בני-אדם בעלי ערך שויים הם: **"כל אחד הוא נסיך, כל אחד הוא מלך. בבחירות היו בוחרים פרוגרמות, לא בני אדם, הנבחר היה "שמש", מגשים הפרוגרמה, לא "מנהיג". כשמרצונך החפשי בחרת במישהו שיעבוד בשבילך, הרי מחוייב היית או לסייע בידו או להורידו, כי אתה נשמע לא לרצונם (של הנבחרים), אלא אך ורק לרצונך שלך, שהתבטא בבחירה. תורה זו של ימי-נעורי היתה אולי פיקציה בכלל, ואולם היא מוצאת חן בעיני יותר, אף על פי שהיא נושאת עליה את השם שירד כבודו-דמוקראטיה".⁽⁶⁰⁾**

סיכומו של דבר, ז'בוטינסקי נתרשם לטובה מאופיו של לאסאל אשר, לדבריו של בארון, לא נשתנה כל ימיו, היה האדם בעל הגאון הפנימי, שאיננו חת בפני מלחמה קשה מלאת קרבנות, והמרגיש בעצמו את הצורך וגם היכולת להיות המצביא במלחמה זו.⁽⁶¹⁾ מובן מאליו שז'בוטינסקי היה בז לאסאל על הכפירה הגמורה שכפר הלה ביהדות בתורת דת-אומה-תרבות המתפקדת בהווה, שנתפס לידופוביה גלוייה והיה מתעב יהודים, מנצלים ומנוצלים כאחד, שעד הנכונות להיטבל על-ידי כהן קאתולי הגיע.

הסיכום:

1. זאב ז'בוטינסקי, היה מנהיג יהודי ציוני, והיו לו פעילויות שונות, פוליטיות וספרותיות.
2. ז'בוטינסקי נצל את יצירותיו הספרותיות כדי לשרת את מטרותיה של התנועה הציונית להקמת מדינה יהודית בפלסטין.
3. ז'בוטינסקי-הלא הוא מחברם של רומאנים, שירים, תרגומים: אמן הדיבור, מייסד הגדודים העבריים שהשתתפו בכיבוש פלסטין במלחמת העולם הראשונה, קצין באחד הגדודים שנלחמו בהרי אפרים ובחזית הירדן, מדינאי יהודי בדרג בינלאומי.
4. משנת עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה, את תחושת השואה הממשמשת ובאה. היה ז'בוטינסקי הוגה-הדעות הציוני היחיד שתמך את יתדות תורתו בתפיסת השואה.
5. בתחומה של תורת הנפש יפה. נראה לנו, שבעמוק נשמתו היה ז'בוטינסקי אמן ואביר יהודי. אמנות ואבירות ויהודיות ירדו עליו בצוותא, וליווהו בכל מעשיו ובכל שאיפותיו ובכל דרכיו ואף בכל הגזירות שגזר על עצמו.
6. ז'בוטינסקי מתנגד תמיד להתבוללות בחברות האירופיות, הוא קרא פעמים רבות לבנות את מדינת היהודים, המדינה לכל היהודים שבגולה. התנגדותו של ז'בוטינסקי להתבוללות הייתה נובעה מציונותו המובהקת ותמיכתו החזקה לתוכניתה של הציונות, והתכלית מכל אלה: שכנע הקורא שלו.

٧. ז'בוטינסקי הושפע רבות מהוגה הדעות והמנהיג הגרמני-יהודי (לאסאל), וההשפעה הזאת הייתה ברורה בכמה מיצירותיו. ולפעמים אנו חושבים שדבריו של ז'בוטינסקי כמו שהם השקפה לדבריו של לאסאל.
٨. חלק מיצירותיו הספרותיות של ז'בוטינסקי היו השקפה להתנגדותו לבעיות הפוליטיות, התרבותיות וכלכליות של החברה היהודית. והוא הציע את פתרונים לבעיות האלה דרך היצירות האלה.
٩. יצירותיו האלה של ז'בוטינסקי היו אמצע חשוב לשכנע הקורא במחשבותיו של הסופר והמנהיג היהודי-ציוני הזה.

שולי המחקר:

١. כץ, שמואל. ביוגרפיה של ז'בוטינסקי. דביר (תל-אביב 1993). עמ' 18.
٢. שם. עמ' 22.
٣. בלע, משה. עולמו של ז'בוטינסקי. דפוסים (תל-אביב 1972). עמ' 31.
٤. סוקולוב, נחום. אישים. שטיבל (תל-אביב 1938). עמ' 96.
٥. מושה, לאה. ז'בוטינסקי: המדינאי והסופר. שוקן (ירושלים 2008). עמ' 67.
٦. שם. עמ' 69.
٧. ז'בוטינסקי, זאב. שירים. דביר (תל-אביב 1947). עמ' 14.
٨. שם. עמ' 67.
٩. נתניהו, בנציון. מקומו של ז'בוטינסקי בתולדות ישראל. אוניברסיטת חיפה 1981. עמ' 11.
١٠. שם. עמ' 16-17.
١١. גיל, בנימין. ציונותו של ז'בוטינסקי. מוסד ביאליק (ירושלים 1968). עמ' 81.
١٢. נדבה, יוסף. חיזוי מאורעות ותחושת השואה. מסדה (תל-אביב 1968). עמ' 110.
١٣. ז'בוטינסקי, זאב. "סיפור ימי". ש.זלצמן (תל-אביב 1936). עמ' 44.
١٤. ז'בוטינסקי, זאב. שירים. שם. עמ' 124.
١٥. מיכה, עמיר. יצירות פוליטיות של ז'בוטינסקי. עם עובד (תל-אביב 1998). עמ' 93.
١٦. ז'בוטינסקי, זאב. שם. עמ' 125.
١٧. מיכה, עמיר. שם. עמ' 96.
١٨. ז'בוטינסקי, זאב. שם. עמ' 131.
١٩. נדבה, יוסף. שם. עמ' 116.
٢٠. ז'בוטינסקי, זאב. עמ' 134.
٢١. ז'בוטינסקי, זאב. גולה והתבוללות. עם עובד (תל-אביב 1906). עמ' 118.
٢٢. בן-חורין, מאיר. הדר כאורח עברי. מוסד ביאליק (ירושלים 1970). עמ' 94.
٢٣. רמבה, איזיק. המגן והאסיר. סטימצקי (תל-אביב 1960). עמ' 16.
٢٤. ז'בוטינסקי, זאב. שם. עמ' 122.
٢٥. ז'בוטינסקי, זאב. רשימות. שטיבל (תל-אביב 1912). עמ' 36.
٢٦. גלבו, מנוחה. הסופר קורניי צ'וקובסקי על ז'בוטינסקי ובני דורו. דביר (תל-אביב 1975). עמ' 38.
٢٧. ז'בוטינסקי, זאב. בדרך למדינה. קרני (תל-אביב 1959). עמ' 220.
٢٨. נדבה, יוסף. ז'בוטינסקי בחזון הדור. עם עובד (תל-אביב 1982). עמ' 68-69.
٢٩. שם. עמ' 74.
٣٠. גלבו, מנוחה. שם. עמ' 42.
٣١. ז'בוטינסקי, זאב. גולה והתבוללות. שם. עמ' 141-142.
٣٢. שם. עמ' 148.
٣٣. שם. עמ' 153.
٣٤. בן-חורין, מאיר. ז'בוטינסקי-אמן-אביר יהודי. מוסד ביאליק (ירושלים 1973). עמ' 95.
٣٥. ז'בוטינסקי, זאב. שירים. שם. עמ' 132.
٣٦. קבקוב, יעקב. מחקרים בספרות העברית. מכון הברמן למחקרי ספרות. (לוד 1988). עמ' 21.
٣٧. ז'בוטינסקי, זאב. רשימות. שם. עמ' 296.
٣٨. קבקוב, יעקב. שם. עמ' 22.
٣٩. צייטלין, אהרן. פילוסופיה של שבת. מסדה (תל-אביב 1943). עמ' 24.
٤٠. ז'בוטינסקי, זאב. רעיון בית"ר. שוקן (ירושלים 1941). עמ' 124.
٤١. ז'בוטינסקי, זאב. אומה וחברה. ערי ז'בוטינסקי (ירושלים 1950). עמ' 32.
٤٢. בן-חורין, מאיר. על האתיקה החברתית והיהודית של זאב ז'בוטינסקי. דביר (תל-אביב 1979). עמ' 79.
٤٣. ז'בוטינסקי, זאב. זכרונות בן-דורי. מוסד ביאליק (ירושלים 1944). עמ' 24.
٤٤. נדבה, יוסף. שם. עמ' 82.
٤٥. ז'בוטינסקי, זאב. גולה והתבוללות. שם. עמ' 109-110.
٤٦. בן-חורין, מאיר. ז'בוטינסקי-אמן-אביר יהודי. שם. עמ' 24.
٤٧. שם. עמ' 27.

٤٨. ز'בוטנינסקי, זאב. שם. עמ' 94-95.
 ٤٩. רמבה, אייזיק. שם. עמ' 54.
 ٥٠. ז'בוטנינסקי, זאב. שירים. שם. עמ' 34-35.
 ٥١. קבקוב, יעקב. שם. עמ' 25.
 ٥٢. בן-חורין, מאיר. שם. עמ' 31.
 ٥٣. ז'בוטנינסקי, זאב. גולה והתבוללות. שם. עמ' 328-329.
 ٥٤. בן-חורין, מאיר. שם. עמ' 34-35.
 ٥٥. ז'בוטנינסקי, זאב. שירים. שם. עמ' 184.
 ٥٦. קבקוב, יעקב. שם. עמ' 27.
 ٥٧. ז'בוטנינסקי, זאב. שם. עמ' 189.
 ٥٨. מרחבי, נתאליה. הזיקה הפוליטית ביצירותיו של ז'בוטנינסקי. שטיבל (תל-אביב 1997). עמ' 67-68.
 ٥٩. ז'בוטנינסקי, זאב. זכרונות בן-דורי. שם. עמ' 216.
 ٦٠. שם. עמ' 218-219.
 ٦١. בארון, שלום. פרדינאלד לסל היהודי והשפעתו בז'בוטנינסקי. עם עובד (תל-אביב 1925). עמ' 35.

המקורות:

١. בארון, שלום. פרדינאלד לסל היהודי והשפעתו בז'בוטנינסקי. עם עובד (תל-אביב 1925).
 ٢. בלע, משה. עולמו של ז'בוטנינסקי. דפוסים (תל-אביב 1972).
 ٣. בן-חורין, מאיר. הדר כאורה עברי. מוסד ביאליק (ירושלים 1970).
 ٤. ז'בוטנינסקי-אמן-אביר יהודי. מוסד ביאליק (ירושלים 1973).
 ٥. על האתיקה החברתית והיהודית של זאב ז'בוטנינסקי. דביר (תל-אביב 1979).
 ٦. גיל, בנימין. ציונותו של ז'בוטנינסקי. מוסד ביאליק (ירושלים 1968).
 ٧. גלבוע, מנוחה. הסופר קורניי צ'וקובסקי על ז'בוטנינסקי ובני דורו. דביר (תל-אביב 1975).
 ٨. ז'בוטנינסקי, זאב. אומה וחברה. ערי ז'בוטנינסקי (ירושלים 1950).
 ٩. בדרך למדינה. קרני (תל-אביב 1959).
 ١٠. גולה והתבוללות. עם עובד (תל-אביב 1906).
 ١١. זכרונות בן-דורי. מוסד ביאליק (ירושלים 1944).
 ١٢. "סיפור ימי". ש.זלצמן (תל-אביב 1936).
 ١٣. רעיון בית"ר. שוקן (ירושלים 1941).
 ١٤. רשימות. שטיבל (תל-אביב 1912).
 ١٥. שירים. דביר (תל-אביב 1947).
 ١٦. כץ, שמואל. ביוגרפיה של ז'בוטנינסקי. דביר (תל-אביב 1993).
 ١٧. מושה, לאה. ז'בוטנינסקי: המדינאי והסופר. שוקן (ירושלים 2008).
 ١٨. מיכה, עמיר. יצירות פוליטיות של ז'בוטנינסקי. עם עובד (תל-אביב 1998).
 ١٩. מרחבי, נתאליה. הזיקה הפוליטית ביצירותיו של ז'בוטנינסקי. שטיבל (תל-אביב 1997).
 ٢٠. נדבה, יוסף. ז'בוטנינסקי בחזון הדור. עם עובד (תל-אביב 1982).
 ٢١. חיזוי מאורעות ותחושת השואה. מסדה (תל-אביב 1968).
 ٢٢. נתניהו, בנימין. מקומו של ז'בוטנינסקי בתולדות ישראל. אוניברסיטת חיפה 1981.
 ٢٣. סוקולוב, נחום. אישים. שטיבל (תל-אביב 1938).
 ٢٤. צייטלין, אהרן. פילוסופיה של שבת. מסדה (תל-אביב 1943).
 ٢٥. קבקוב, יעקב. מחקרים בספרות העברית. מכון הברמן למחקרי ספרות. לוד (1988).
 ٢٦. רמבה, אייזיק. המגן והאסיר. סטימצקי (תל-אביב 1960).